

KINNITATUD
Põltsamaa Lasteaia Tõruke direktor
15.03.2020
käskkirjaga nr 19

PÕLTSAMAA LASTEAIA TÕRUKES KRIISIOOLUKORRA LAHENDAMISE PLAAN

2020

SISUKORD

1. Andmed lasteaia kohta	3
2. Hädaolukorra lahendamise üldpõhimõtted	3
3. Lasteaia kriisigrupi liikmed	4
4. Üldised juhised õpetajatele.....	4
5. Lasteaia tegevusvalmidus kriisisituatsioonis	5
6. Teavitamine kriisiolukorras	6
7. Tegevusmudeleid lasteaia kriisi- ja katastroofiolukordadeks	6
8. Tuleohutus ja tegutsemine tulekahju korral.....	8
9. Äkkrünnak	9
10. Liiklusõnnetus.....	11
11. Lapserööv.....	12
12. Lapse kadumine.....	13
13. Rasked vigastused/traumad.....	14
14. Laste vahetu toetamine traumaatilise kriisi puhul.....	16
15. Tegevused koroonaviiruse leviku tõkestamiseks lasteaias.....	16

1. ANDMED LASTEAIA KOHTA

Põltsamaa Lasteaia Tõruke aadress: Lembitu 1, Põltsamaa 48106.

Laste arv seisuga aprill 2020 on last.

Töötajate arv:

Kabinettide võtmete asukoht: personali riietusruum direktori kapp.

Äkkrünnaku korral politseile edastatavate dokumentide asukoht: lasteaia direktori kabinet.

Varjumishäire kirjeldus: katkendlik häiresignaali, 3 lühikest signaali. Varjumishäiret saab anda: lasteaia juhtkond.

Tulekahju häiresignaali kirjeldus: pidev häiresignaali. Häiresignaali evakueerumise algatamiseks: teistkordne häiresignaali käivitamine pärast reaalse ohu avastamist või kindlaks tegemist. Turvaline kogunemiskoht evakuatsiooni korral on igal rühmal oma puu juures. Alternatiivne kogunemiskoht sõltuvalt ilmastikuoludest, tuule suunast või õnnetuse asukohast kuhu lapsed viia asub Heleni majas. Evakuatsiooni juhi eraldusriietus sündmuskohas tegutsemiseks: neonvest.

Laste nimekirjad asuvad: laste üldnimekiri lasteaia direktori kabinetis. Laste rühma nimekirja ja lastevanemate andmed võtab evakueerudes kaasa rühma õpetaja.

Kriisiolukorrana käsitatakse sündmust või sündmuste ahelat, mis ohustab lasteaias viibivate isikute elu ja tervist, kahjustab oluliselt keskkonda või tekitab ulatuslikku majanduslikku kahju.

2. HÄDAOLUKORRA LAHENDAMISE ÜLDPÕHIMÕTTED.

- Selgita millise hädaolukorraga on tegemist (tegutsemise põhimõtted on erinevates hädaolukordades erinevad).
- Päästa vahetus ohus olijad! Jaga järgnevad ülesanded, kui abistajaid on rohkem!
- Vastavalt hädaolukorrale teavita sellest teisi, vältimaks nende ohtu sattumist.
- Vajadusel anna elupäästvat esmaabi.
- Helista hädaabinumbril 112

HELISTADES 112 RÄÄGI:

- 1. Mis on juhtunud?**
- 2. Kus? Täpne aadress või lasteaia nimi!**
- 3. Kas keegi on viga saanud?**
- 4. Oma nimi ja telefoninumber (et sulle saaks tagasi helistada).**
- 5. Vasta küsimustele lühidalt ja täpselt!**
- 6. Ära katkesta ise kõnet!**

3. LASTEAIA KRIISGRUPI LIIKMED

Helje Tamme (direktor) telefon 5211979;
Piret Põldre (tervishoiutöötaja) telefon 553973321;
Merje Tuhkur (õppealajuhataja) telefon 5229616;
Tiiu Rell (majandusjuhataja) telefon 53032783.

TÄHTSAD NUMBRID

- Hädaabi 112
- Põltsamaa Lasteaia Tõruke järelvalvespetsialist

Õnnetusjuhtumi korral tegeleb lastevanematele teatamisega lasteaia juhtkond. Juhtkonnal on olemas kõikide laste kodused aadressid ja lastevanemate kontakttelefonid. Meediaga suhtleb vaid direktor.

4. ÜLDISED JUHISED ÕPETAJATELE

- 4.1. Olge aktiivne ja otsustav – see aitab taastada laste turvatunnet ja tasakaalu.
- 4.2. Olge koos lastega, ärge jätke neid üksi.
- 4.3. Teavitage juhtunust. Esitage toimunust tõepärane ülevaade, rääkige ainult kindlatest faktidest. Püüdke säilitada väline rahulikkus ja kirjeldage sündmust selgelt ja lihtsalt.
- 4.4. Kui mingil põhjusel on raske ise rääkida, kutsuge appi kolleeg või kriisigrupi liige.
- 4.5. Vältige lubaduste andmist. Ärge lubage, et kohe saab kõik korda, kuid toetage lootust, et kriisist saadakse üle.
- 4.6. Aidake kaasa, et lapsed räägiksid juhtunust. Tihti on inimesel vaja mitu korda jutustada, mis juhtus, esitada ühtesid ja samu küsimusi, kuna juhtunuga on raske leppida. Aidake kaasa, et lapsed räägiksid nii juhtumiga seotud faktidest kui ka oma tunnetest.
- 4.7. Pidage rühmas kinni tavapäraestest reeglitest. Toetage laste igasugust aktiivsust

(tehke igapäevaseid asju), kuna see süvendab rühma ühtsustunnet ja turvatunnet, aitab saavutada kontrolli oma tunnete üle.

4.8. Olge tähelepanelikud riskirühma kuuluvate laste suhtes. Nad vajavad viivitamatut individuaalset psühholoogilist abi.

4.9. Aidake lastel taastada enesekontroll ja rahuneda. Tugevad tunded on kriisiolukorras loomulikud. Püüdke kirgede tormi kustutada, samuti katsuge oma käitumist kontrolli all hoida.

4.10. Lasteaiapoolset informatsiooni edastab direktor. Lasteaia personal võib infot anda kokkuleppel lasteaia direktoriga.

4.11. Olge kontaktis teiste õpetajatega, lasteaia personaliga ja laste vanematega. Tähtis on teada, kuidas lapsed võivad ületada kriisi mitte ainult lasteaias vaid ka kodus.

4.12. Oma käitumisega olge lastele ja kolleegidele eeskujuks. Kui täiskasvanud on asjalikkuse ja olukordade õige lahenduse, samuti kaastunde ja hoolitsuse eeskujuks, siis käituvad ka lapsed adekvaatselt.

4.13. Kontrollige enda reaktsioone ja hoolitsege enda eest. Võib avaldada oma tundeid, kuid ei tohi sealjuures kaotada enesekontrolli. Ärge sulguge endasse, rääkige kolleegidega, jagage oma mõtteid ja tundeid, vajaduse korral pöörduge spetsialistide poole.

5. LASTEAIA TEGEVUSVALMIDUS KRIISISITUATSIOONIS

5.1. Kriisitöö eesmärk on:

- Leevendada kannatusi;
- Toetada täiskasvanute ja laste toibumist;
- Aidata kollektiivil ja selle liikmetel tegevusvõimet säilitada;
- Tagada situatsiooni normaliseerumine;
- Tugevdada kollektiivi ja selle liikmete võimet tulla toime raskete olukordadega.

Kriisitöö on tähtis, kuna sümptomid võivad avalduda hiljem või akuutne kriis võib tuua esile varasema, läbielamata kriisi. Kriisi meeldetuletavad seigad võivad hakata ahistama ning raskendada igapäevast elu. Läbielatud kriis võib anda ka hingelist tugevust.

Lasteaia kriisiplaan suurendab tegevusvalmidust. Lasteaia tegevusvalmidust võib suurendada, koostades kriisiplaani, mille abil on lasteaias kriisiolukorra tekkides võimalik võtta kasutusele situatsioonist tingitud vahetud meetmed ning tulla toime laste, personali ja vanemate reaktsioonidega. Kriisiplaan selgitab tööjaotust ja aitab hinnata täiendava

abi vajadust. On tähtis hoolitseda selle eest, et kogu lasteaia personal kriisiplaani tunneks ja et kriisisituatsioonis arvestataks ka laste vanematega. Kriisiplaani tuleb kord aastas uuendada nii, et see oleks kriisiolukorras toimiv.

6. TEAVITAMINE KRIISIOLUKORRAS

6.1. Teavitamine lasteaias Kui on tekkinud raske kriis, on tähtis, et kõiki lasteaia töötajaid teavitataks juhtunust võimalikult kiiresti. Täiskasvanutel on tähtis saada kõigepealt adekvaatset teavet, et nad oleksid valmis laste reaktsioonideks. Direktor kutsub kogu personali kokku, et rääkida, mis on toimunud ja kuidas asja suhtes edasi tegutsetakse. Tuleb hoolitseda selle eest, et ka need, kes antud hetkel kohal ei viibi, saaksid õiget teavet. Asjakohane teavitamine vähendab kuulujuttude teket ja asjatuid hirme.

6.2. Väline teavitamine Tuleb läbi mõelda, missuguseid gruppe asi puudutab ja kavandada väline teavitamine vastavalt sellele. Parim viis on saata vanematele direktori poolt koostatud kiri, millest selguvad tõsiasjad sündmuse kohta ning edasised meetmed. Kirjas on hea kirjeldada laste normaalseid reaktsioone juhtunuga sarnases olukorras. Vanemate võimalikud küsimused suunatakse juhtumist teavitamise eest vastutavale isikule. Kui vanemad on mures sündmuste mõju pärast lastele, juhatatakse nad võtma ühendust laste eest vastutava rühma liikmetega. Kui meediakanalid asjast huvituvad, suhtleb meediaga vaid direktor. Kõige selgem on direktori poolt koostatud teade, milles räägitakse samadest asjadest kui vanematele saadetud kirjas. On tähtis, et lasteaed saaks jätkata rahulikult oma normaalset tegevust.

7. TEGEVUSMUDELEID LASTEAIA KRIISI- JA KATASTROOFIOLUKORRADEKS

Juhtum	Tegevus	Märkused
AVARIID (veeavarii, elektrikatkestus jne.)	Teavita koheselt juhtkonda. Lülita peakilbist elekter välja. Veeavarii puhul pane kinni veekraanid. Asu võimalusel ja vajadusel inventari päästma. Elektriavarii või õnnetuse korral helista koheselt 112. Alusta esmaabi andmist või otsi esmaabi andja	Ära katsu ise seadmeid (elektrilöögi oht) Lapsi ei tohi järelevalveta jätta Vajadusel teavita lapsevanemaid, et lapsed koju viidaks.
TULEKAHJU	Helista 112. Teavita juhtkonda. Tulekahju korral tegutse vastavalt tegutsemise plaanile	Kriisigrupp tegutseb vastavalt olukorrale. Meediaga suhtleb direktor.

ÄKKRÜNNAK (vägivaldne sissetungimine)	Helista 112 (kui ei saa rääkida jäta kõne avatuks, lootuses, et teave sinu asukohast ja olukorrast jõuab päästeametisse, võimalusel saada sõnum. Säilita rahu. Võimalusel ära suhtle ründajaga ega ärrita teda. Vii lapsed ohutusse kohta. Teavita juhtkonda.	Kriisigrupp on ühenduses politsei ja päästeteenistusega. Meediaga suhtleb ainult politsei. Pidev suhtlemine kannatanutega, et neid rahustada.
POMMIÄHVARBUS	Teata 112. Kriisigrupiliikmed organiseerivad laste ja töötajate evakueerimist. Tegutsetakse vastavalt evakuatsiooniplaanile.	Mitte puutuda kahtlaseid pakke ja esemeid. Meediaga suhtleb politsei.
LIIKLUSÕNNETUS	Helista 112. Hinda olukorda, kannatanute seisundit, tegutse vastavalt liiklusõnnetuse juhtumi juhendile. Teavita juhtkonda.	Meediaga suhtleb direktor või politsei. Direktor teavitab vanemaid, vallavalitsust, tegutseb vastavalt saadud juhenditele.
LAPSE KADUMINE	Teavita juhtkonda, lapsevanemaid, päästeametit 112. Käitu vastavalt juhendile.	Ära jäta teisi lapsi järelvalveta. Meediaga suhtleb politsei.
RASKED VIGASTUSED/ TRAUMAD (suured verejooksud, luumurrud)	Peata verejooks. Alusta esmaabi andmist või otsi esmaabi andja. Vajadusel kutsu kiirabi 112. Teavita juhtkonda, lapsevanemaid.	Žgutti ära kasuta! Ära muuda luumurru puhul kannatanu kehaasendit! Ei tohi eemaldada võõrkeha haavast!
VÕÕRKEHAD HINGAMISTEEDES	Käitu vastavalt esmaabi juhendile. Kutsu kiirabi 112. Teavita juhtkonda, lapsevanemaid.	Rahusta kõiki juuresolijaid. Paanika süvendab õhupuudust.
ÕNNETUSJUHTUM MATKAL, VÄLJASÕIDUL	Alusta esmaabi andmist Helista 112 Teavita telefoni	Kriisigrupp organiseerib edasise tegutsemise.

	teel lasteaia direktorit, lapsevanemaid.	Väljasõidule minnes võta kaasa kott esmaabivahenditega, laste nimekiri ja lastevanemate kontaktandmed.
LAPSE EPILEPSIAHOOG	Helista 112. Teavita telefoni teel lasteaia direktorit, lapsevanemaid.	Kriisigrupp organiseerib edasise tegutsemise.
LAPSE DIABEETILINE ŠOKK	Helista 112. Teavita telefoni teel lasteaia direktorit, lapsevanemaid.	Kriisigrupp organiseerib edasise tegutsemise.
LAPSE SURM LASTEAIAS	Helista 112 Teavita direktorit Direktor teavitab lapsevanemaid, lasteaia töötajaid.	Kriisigrupp organiseerib leinaabi. Kriisigrupp organiseerib mälestussümbolika.
TÖÖTAJA SURM LASTEAIAS	Helista 112 Teavita direktorit Direktor teavitab lähedasi, lasteaia töötajaid.	Kriisigrupp organiseerib leinaabi. Kriisigrupp organiseerib mälestussümbolika.

8. TULEOHUTUS JA TEGUTSEMINE TULEKAHJU KORRAL

8.1. Tulekahju korral tegutse „Põltsamaa Lasteaia Tõruke laste evakueerimise plaani“ järgi.

8.2. Kuuldes tulekahjuhäiret - 2 pikka sireeni pea seda tõeseks ja tegutse kohe:

- Päästa vahetus ohus olijad ning jaga ülesanded, kui abistajaid on rohkem.
- Hoiata tulekahjust teisi hoones olijaid ja käsi väljuda – evakueeruda.
- Helista hädanumbril 112.
- Kustuta esmaste kustutusvahenditega.
- Lokaliseeri tulekahju levik, sulge ukсед, aknad, ventilatsiooni- ja õhutusaugud.
- Ära riski elu ja tervisega, kui näed, et tuli levib kiiresti, mine ruumist õue.
- Isegi väikese põlengu korral võib ruum mõne minutiga mürgise suitsuga täituda .
- Kui oled tulekahju ajal jäänud põlevasse ruumi, siis proovi sellest võimalikult ruttu väljuda.
- Liigu võimalikult madalal, roomates või kummargil, sest suits tõuseb alati

ülespoole ja seal on kuumus mitmeid kordi suurem.

- Kaitseks kuumuse eest võta ümber märg tekk või mõni muu suurem riietusese.
- Kui Sul ei õnnestu väljuda, siis anna endast kõigil võimalikel viisidel märku. Mitte mingil juhul ära poe peitu kappi või kuhugile nurka. Sealt on Sind väga raske kuulda ja leida.
- Ära hakka jooksuma, kui Su riided süttivad, joostes tuli suureneb. Leegid tuleb lämmatada teki või mõne muu suurema riidega. Kustutamist alusta pea poolt.
- Juhenda ja hoolitse, et päästjad pääseksid kiiresti ja takistusteta õnnetuskohta.

9. ÄKKRÜNNAK

9.1. Telefoni teel edastatud ähvardus:

- Jää rahulikuks;
 - Hoia kõneleja liinil nii kaua kui võimalik;
 - Samaaegselt püüa teavitada politseid (palu lähedalolijate abi, vms.);
 - Püüa teada saada ja pane kirja:
1. Millal rünnak toimub kuupäev, kellaaeg)?
 2. Kus rünnak toimub?
 3. Kuidas võib rünnak toimuda?
 4. Mis eesmärgil rünnak toimub?
 5. Kas ründaja on juba sündmuskohal?
 6. Kes on helistaja?
 7. Pane tähele kõneleja hääletooni, väljendeid, taustaheliseid jms.
 8. Pärast kõne lõppu teavita politseid, lasteaia direktorit. Kui oled kindel, et tegemist on alusetu ähvarduse või naljaga, teavita siiski direktorit.
- NB! Kui ähvardaja kavatseb rünnata kohe, anna viivitamatult häire ja teavita politseid.

9.2. Kirja teel edastatud ähvardus:

- Teavita politseid;
- Säilita kiri kiletaskus ja anna uurimiseks üle politseile või salvesta kiri;
- Teavita direktorit.

9.3. Internetikeskkonnas tehtud ähvardus:

- Salvesta ähvardus või vestlus, mille käigus ähvardati;
- Märgi juurde portaal, kust ähvardus edastati;

- Fikseeri ähvarduse edastamise kellaaeg;
- Teavita kohe politseid ja edasta salvestatud materjal;
- Teavita direktorit.

9.4. Rünnakut avastades:

- Võimalusel varju;
- Kui seisad kurjategijaga silmitsi ja ei saa varjuda, põgene viivitamatult;
- Võimalusel anna viivitamatult häire, teavita neid, kes saaks häiret anda;
- Teavita politseid;
- Järgi politsei korraldusi.

9.5. Kuuldes varjumishäiret - 3 lühikest sireeni pea seda tõeseks ja tegutse kohe:

- Jää rahulikuks ja teata lastele, et lasteaias on oht;
- Lastega kõneldes kasuta meie – vormi (me liigume, me oleme tasa);
- Lukusta uks. Ust ei tohi olla võimalik väljast avada;
- Tõmba rulood akende ette;
- Ohu suunda arvestades koguneda ukse ja/akna poolt kõige varjatumasse nurka;
- Anna korraldus: „Olla vaikselt“;
- Püsida madalal;
- Varjuda laudade ja toolide, riiulite taha;
- Jää ootama politsei saabumist;
- NB! Ust tohib avada ainult siis, kui oled kindel, et avamist palub politsei või lasteaia juhtkond;
- Ära püüa ründajaga kontakteeruda – praktika kohaselt on need katsed lõppenud surmaga;
- Ära mine ruumist välja esmaabi andma – see võib lõppeda sinu surmaga, kui näed esmaabi vajadust helista 112, kirjelda olukorda ja abivajaja täpset asukohta lasteaias;
- NB! Kui rünnakuga kaasneb süütamine või plahvatus ja käivitub evakatsioonihäire, pead sina ise ohumärkide põhjal otsustama, kas turvalisem on varjuda või evakueeruda.

9.6. Käitumine varjumise ajal:

- Ole ise rahulik ja oma korraldustes kindel;
- Võimalusel leia lastele mingi tegevus, mis aitab rahu säilitada;

- Ärevust maandab füüsiline kontakt: olge külj-külje vastas või hoidke käest kinni;
- Fikseeri varjumise alguse kellaaeg;
- Lülita telefon hääletule režiimile, võimalusel helista politseisse, anna teada asukoht ja varjude olukorrast;
- Kui sul on infot kurjategija asukohast, teavita sellest võimalusel politseid.

9.7. Evakueerimise strateegia:

- Jää rahulikuks ja teata lastele, et lasteaias on oht;
- Lastega kõneldes kasuta „meie“ vormi;
- Evakueeru koos lastega, liikudes kindlaks määratud evakuatsiooniteed. Ohtu märgates liigu kiiresti ohust eemale, kasuta mõnda muud teed;
- Kasuta võimalikult varjatud teid;
- Kogunemiskohas pöördu juhi poole ja edasta teave: milline rühm jõudis kohale, mitu last on sinuga, kas keegi puudub;
- Kui sa liikusid mujale, edasta sama teave, endi asukoht ja olukord numbrile 112.

9.8. Suhtlemine meediaga: Äkkrünnaku lahendamine kuulub politsei vastutusalasse. Meediapäringutele vastab ainult politsei kõneisik ja lasteaija direktor või tema poolt määratud isik, kes annab politseiga kooskõlastatud infot. Kui sinu poole pöördub ajakirjanik:

- Ütle oma nimi ja amet;
- Kinnita, et antud olukorras vastab küsimustele politsei või lasteaija direktor, võimalusel anna juhi kontaktandmed.

10. LIIKLUSÕNNETUS

10.1. Tegutsemine liiklusavarii korral:

- Kui keegi on saanud kannatada, teata kohe numbrile 112;
- Hinda kiiresti kõiki kannatanuid, tegele kõigepealt nendega, kelle vigastused on eluohtlikud;
- Võimalusel anna kannatanule esmaabi asendis, milles ta leidsid, liiguta kannatanuid ainult siis, kui nad on ohus või elustamisvõtete kasutamiseks;
- Ära hakka kannatanuid sõidukist välja aitama, kui puudub otsene vajadus, oota kuni saabub päästeteenistus ja kiirabi;
- Kui sõiduk on süttinud või vees ja kannatanuid on võimalik välja aidata, siis tee seda viivitamatult enda elu ohtu seadmata.

10.2. Anna esmaabi:

- Kui kannatanu vajab elustamist, tõsta ta sõidukist välja, vaatamata vigastustele ava hingamisteed ja alusta elustamist;
- Teadvuseta kannatanu aseta külili asendisse ja ava hingamisteed;
- Sulge verejooks, surudes haava käe või riidetombuga kinni, kasutades enesekaitsevahendeid (kummikindad jms);
- Vestle pidevalt kannatanuga;
- Kata kannatanu soojalt käepäraste vahenditega;
- Abi oodates jälgi kannatanu elutähtsaid funktsioone (teadvus, pulss, hingamine);
- Lülita välja sõiduki süüde, eemalda võimalusel akult miinusjuhe, püüa ära hoida igasugune sädeme tekkimine;
- Helista 112, kutsu välja päästeteenistus.

10.3. Tähelepanu pealtnägijatele:

- Abista šokiseisundis inimesi (vigastatuid, pealtnägijaid);
- Kogu lapsed kokku ja palu neil püsida üheskoos kuni annad kannatanutele abi. Paanikas lapsed võivad hirmust minema joosta, seepärast palu väiksematel lastel käest kinni hoida ja üksteist jälgida ning kohe teatada, kui kellelgi on halb;
- Anna lastele mõni ülesanne, mida nad saavad ootamise ajal teha, tegutsemine hajutab tähelepanu;
- Kui kellelgi on silmanähtavalt šokireaktsioon, anna talle võimalusel juua, kata sooja riidega, hoolitse tema eest, räägi rahulikul toonil, hoia käest või silita pead.

11. LAPSERÖÖV

11.1. Kui lapsevanem pöördub lasteaeda kahtlusega, et tema laps võidakse röövida, siis:

- Kuula, näita üles arusaamist ja mõistmist;
- Kui tegemist on peresisese teemaga, palu lapsevanemal ühendust võtta kohaliku lastekaitse spetsialistiga;
- Ära võta enda peale probleemi lahendaja rolli;
- Kui tegemist on perevälise ähvardusega, palu lapsevanemal ühendust võtta politseiga.

11.2. Kui lasteaias on toime pandud lapserööv:

- Võta viivitamatult ühendust politseiga;
- Teavita juhtunust lasteaia juhtkonda;

- Volitatud isik kriisimeeskonnast võtab ühendust lapsevanemaga, kelle juures laps ametlikult elab ja täpsustab olukorda.

Lapseröövi korral teata politseile:

- Olukorra kirjeldus;
- Lasteaia aadress;
- Võimalusel röövija nimi, telefon, kodune aadress;
- Isikukirjeldus;
- Liikumissuund;
- Transpordivahend, millega röövija liigub;
- Koos lapsega lahkumise aeg.

12. LAPSE KADUMINE

- Hinda olukorra ohtlikkust;
- Uuri teistelt lastelt, millal kadunud last viimati nähti;
- Ära mine last ise otsima;
- Informeeri lasteaia juhtkonda Lasteaia juhtkond organiseerib lapse otsimise lasteaia lähiümbruses;
- Informeeri juhtunust lapse vanemaid;
- Teavita politseid numbril 112;
- Täpsusta, milline oli kadunud lapse riietus;
- Kontakteeru uuesti lapse vanematega ja teavita neid, mida on lapse otsimiseks tehtud ja mida veel ette võetakse;
- Kui kadunud laps leitakse informeeri sellest kõiki osapooli. Pärast olukorra lahenemist, aruta juhtunut lastega, et nad mõistaks olukorra tõsidust;
- Väldi süüdistamist ja lapsega riidlemist – see ei aita tal olnud mõista ja vastutust võtta;
- Analüüsi juhtunut koos vastutava õpetajaga;
- Õpetaja kirjutab seletuskirja juhtunu kohta;
- Teavita lasteaia töötajaid juhtunust ja analüüsi tekkinud olukorda.

13. RASKED VIGASTUSED/TRAUMAD

13.1. Esmaabi tugeva verejooksu puhul

- Pärast kannatanu seisundi hindamist ja elupäästva esmaabi andmist helista kohe numbril 112, kust vajadusel saad kiirabi saabumiseni ka näpunäiteid kannatanu abistamiseks.
- Peata suur väline verejooks.
- Suru veritsev haav oma (kaitstud käe) sõrmedega kinni või võimalusel lase seda teha kannatanul.
- Pane kannatanu lamama.
- Kui verejooks on jäsemest, tõsta jäse üles, välja arvatud luumurru korral.
- Eemalda haavalt verejooksu peatamist takistavad riided.
- Esimesel võimalusel tee haavale rõhkside käepärastest vahenditest: voldi või rulli riidetükk kokku ja aseta haavale, võta pikem riidetükk või riideese ja seo haav sellega kõvasti kinni.
- Ära puutu lahtist haava ilma kaitsevahenditeta.
- Ära eemalda haavas olevaid esemeid (nuga, puupilbas).
- Ära aseta žgutti, verejooksu saab kinni panna surve sidemega.
- Ei tohi panna kannatanut pea alaspidi lamama, kui on tegemist liittraumaga.

Hinda olukorda. Kas saad kannatanut aidata nii, et see on ohutu sinule? Verega levivate nakkushaiguste ohu tõttu pead kasutama kaitsevahendina kummkindaid või kilekotte.

13.2. Esmaabi luumurdude puhul

- Kui on tegemist kõrguselt kukumisega, autoavariiga, kindlasti tuleb fikseerida kael.
- Pärast kannatanu seisundi hindamist ja elupäästva esmaabi andmist helista kohe numbril 112, kust vajadusel saad kiirabi saabumiseni ka näpunäiteid kannatanu abistamiseks.
- Ettevaatlikult eemalda riided ümber kahtlustatava luumurru koha, et avastada verejooks.
- Haavade puhul enne lahastamist katta steriilse sidemega haav kinni ja peata verejooks.
- Kui esmaabioskused puuduvad, rahusta kannatanut, võimalda tal võtta talle sobiv asend ning pane vigastatud kohale külma (käteräti sisse pakitud jääkuubikud või külma veega niisutatud rätik).
- Kui on väline verejooks, anna esmaabi.
- Kui tekivad šoki tunnused, siis tuleb võidelda šokiga. Pane kannatanu lamama. Anna asend, kus valu on kõige väiksem. Tõsta kannatanu jalad (või terve jalg)

kehast kõrgemale. Vaagna-, reie- või jalaluumurru korral ära tõsta vigastatud jäset üles.

13.3. Võõrkehad hingamisteedes

- Hingamisteede mittetäieliku sulguse korral peab kannatanu kõhima (ära pärsi kõhimist).
- Soodusta kõhimist. Kui inimene saab kõhida- tähendab see seda, et õhk käib läbi ja seljale ei ole vaja „kloppida“. Koputamise tagajärjel võib võõrkeha hoopis muuta asendit ja sulgeda täielikult hingamisteed.
- Kui kõhimine ei õnnestu, painuta kannatanu ülakeha ette-alla, pea vöökohast madalamale ja patsuta abaluude vahele. Väikelapse puhul võta jalgadest ja raputa suunaga allapoole. Kui see ei aita, siis kutsu kiirabi!
- Täiskasvanute ja suuremate laste puhul kasuta Heimlich'i võtet: Aseta oma käed kannatanu selja tagant ümber tema ülakõhu. Suru üks käsi rusikasse ja haara teise käega rusikast või randmest. Aseta oma rusikas käsi vahetult nabast ülespoole vastu kõhtu. Tõmba seongus käed järsu nõksatusega enda poole, suunaga kannatanu abaluude poole. Tee seda korduvalt. Täiskasvanul saab Heimlich'i võtet kasutada ka lamavas asendis:
 1. Pane kannatanu lamama selili.
 2. Aseta oma käed vahetult nabast ülespoolekannatanu kõhule.
 3. Suru järsu nõksatusega tema kõhule, suunaga abaluudele.
 4. Tee seda korduvalt, kuni võõrkeha eemaldumiseni.
- Kui see ei aita, siis ekstreemolukorras sulge kannatanu ninasõõrmed ja puhu tugevasti 4-5 korda kannatanu hingamisteedesse.

13.4. Õnnetusjuhtum matkal, väljasõidul

Lastega lasteaia territooriumilt väljudes õppekäigule või õppesõidule minnes järgib õpetaja „Põltsamaa Lasteaia Tõruke õppekäikude ja väljasõitude läbiviimise korda“.

14. LASTE VAHETU TOETAMINE TRAUMAATILISE KRIISI PUHUL

Šokietapis tuleb eriti tähele panna seda, et:

- Luuakse rahulik, turvalisust tekitav õhkkond;
- Kantakse lapse eest hoolt ja näidatakse tema suhtes mõistmist;
- Mõistetakse ja aktsepteeritakse lapse reageeringuid;
- Kuulatakse ära ohvri jutud (ära täida ruumi oma kogemustega);

- Vältitakse tühje sõnu ning liigseid lubadusi;
- Ollakse rahulikult olemas (ära jäta üksi);

• Räägitakse lapsele, mis on juhtunud ja mis järgnevalt juhtub. Järgnevalt on hea tähele panna, et kriis suurendab läheduse ja kontakti vajadust. Lastele tuleb anda avameelselt ja ausalt juhtunust teada. Hea on rääkida normaalsetest, tavalistest reaktsioonidest. Arusaamatusi ja valesti mõistmisi selgitatakse. Täiskasvanud peavad aktsepteerima laste vajadust küsida, kõnelda ja oma tundeid väljendada. Lapsed käsitlevad kriise ja väljendavad oma kurbust mitmel erineval viisil: vesteldes, tegutsedes, mängides ja joonistades. Vahel tegelevad lapsed oma igapäevaste asjadega, nagu polekski midagi juhtunud. Vahetuks reaktsiooniks võib olla ka toimunu eitamine. On hea, kui täiskasvanud jagavad lastega ka oma mõtteid, pole tarvis tundeid peita. Lapsi on hea toetada argistes toimetustes kodus ja lasteaias. Lasteaia personal on kriisiplaaniga tutvunud, materjali läbi töötanud ja seda oma allkirjaga kinnitanud.

15. TEGEVUSED KORONAVIIRUSE LEVIKU TÕKESTAMISEKS LASTEAIAS

15.1. Igapäevane töö.

- Töötajad, kelle töö iseloom võimaldab, teevad vajadusel kaugtööd.
- Konkreetse töötaja kaugtööle lubamise otsustab asutuse juht või tema poolt määratud isik.
- Juhul, kui viirusest tulenevalt töötaja oma tööd teha ei saa, on tööandjal õigus korraldada töötaja töö selleks perioodiks ümber, samuti suunata teda kriisi lahendamiseks seotud muule tööle.

15.2. Kohtumised, nõupidamised asutuse sees ja väljaspool asutust.

- Põhimõtte on, et majasiseseid silmast silma kontakte vähendatakse miinimumini.
- Koosolekute pidamisel eelistatakse elektroonilisi kanaleid või peetakse koosolekuid arvestusega, et ruumis ei ole rohkem kui viis inimest. Kui see pole võimalik, otsustab koosoleku toimumise asutuse juht.

15.3. Koolituste korraldamine

- Asutusesiseseid ja keskseid koolitusi ei korraldata.

15.4. Rahvusvahelised visiidid, kohtumised, konverentsid, välislähetused, puhkamine välisriigis

- Välislähetusi, õppereise, rahvusvahelisi visiite ja väliskülaliste vastuvõtte kriisiperioodil ei korraldata. Kuni vabariigi valitsuse kehtestatud eriolukorra lõpuni planeeritud välislähetused tühistatakse.
- Töötajatel soovitatakse tungivalt puhkuse ajal mitte reisida välisriikidesse.

15.5. Välisriigist tagasitulek

- Töötajad, kes naasevad välisriigist, on kohustatud sellest teavitama lasteaeda üldmeilil ja oma vahetut juhti telefoni teel.
- Lapsevanemad, kes naasevad välisriigist, on kohustatud sellest teavitama lasteaeda üldmeilil.
- **Liikumise piirang** (karantiin) on kohustuslik välisriikidest saabunud töötajatele, lastele ja lapsevanematele 14 päeva jooksul.
- **Juhul kui töötaja on eiranud punktis 5.1 antud soovitusi või kui töötaja seab ohtu kolleegide tervise, võib tööandja pidada seda hoolsuskohustuse rikkumiseks sellest tulenevate tagajärgedega.**

15.6. Informatsiooni jagamine

- Lasteaia juht kavandab igal esmaspäeval jooksva nädala töökorralduse eriolukorrast lähtuvalt ja informeerib sellest lasteaia töötajaid, informatsiooni jagamine toimub ka jooksvalt tulenevalt olukorra muutumisest.
- Küsimusi igapäevatöö korraldamise kohta ja informatsiooni lasteaias esinenud koroonaviirusesse haigestumise juhtumite kohta ja otseste kontaktide kohta koroonaviirusesse nakatunutega edastab lasteaed Põltsamaa vallavalitsusele.

15.7. Laste teenindamine

- Lapsi vahetult teenindava asutuse juht võtab tarvitusele abinõud laste tervise tagamiseks: ruumide regulaarne puhastamine ja õhutamine, lülitite, ukse linkide, trepi käsipuude ja vajadusel kõikide pindade desinfitseerimine.
- Lapsevanemaid lasteaia ruumidesse siseneda ei lubata, lapsi võetakse vastu õues või ukse, enne lasteaeda lubamist mõõdetakse lastel kehatemperatuuri.
- Lastega otseselt tegelevad töötajad jälgivad laste tervislikku seisundit terve päeva jooksul, haigusnähtude ilmnemisel paigutavad lapse teistest vähemalt kahe meetri kaugusele, teavitavad lasteaia juhtkonna valves olevat töötajat ja lapsevanemat, raskete haigusnähtude ilmnemisel helistatakse koheselt hädaabi numbril 112.

15.8. Teatamine haigestumisest ja otsesest kontaktist COVID-19 ehk uue koroonaviirusega nakatunuga:

- **Töötaja ja lapsevanem on kohustatud viivitamatult teavitama lasteaia juhti**

või teda asendavat isikut või kedagi kriisigrupi liikmetest, kui ta on puutunud kokku COVID-19 viiruse ehk uue koroonaviiruse kahtlusega inimesega (nt kokkupuude kliendiga, töökaaslasega, perekonnaliikmega). Lasteaia juhi poolt tagatakse viiruse leviku piiramiseks asjakohaste meetmete rakendamine ja vajalike institutsioonide teavitamine.